РОЗДІЛ V

ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

УДК 334.71:[33.02+316.4.063

Дідик Андрій Миколайович,
к.е.н., здобувач кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»

ПОДАТКОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХНЬОГО ПОЛІКРИТЕРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження обумовлена тим, що зовнішнє податкове середовище бізнесом в Україні найчастіше трактується як реальна щоденна загроза, яка ускладнює ведення підприємницької діяльності. Разом з тим, таке середовище – це також можливості, які для суб'єктів господарської діяльності можуть стати використаними можливостями і у яких їхня податкова система може ідентифікуватись як конкурентоспроможна. Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності та практичної доцільності ідентифікування як окремого поняття терміну «податкова конкурентоспроможність підприємства», а також розвиток його змістового наповнення. Розглянуто основні поняття, що характеризують різні елементи податкової системи підприємства. Доведено відсутність поняття, науково обґрунтований зміст якого свідчив би про відповідність існуючої податкової системи суб'єкта господарювання можливостям зовнішнього податкового середовища. Відтак, як таке поняття рекомендовано використовувати термін «податкова конкурентоспроможність підприємства», під яким запропоновано розуміти здатність його податкової системи за певними параметрами відповідати можливостям зовнішнього податкового середовища з урахуванням просторово-часового чинника. Виокремлено передумови доцільності теоретико-прикладного використання поняття «податкова конкурентоспроможність підприємства». Обґрунтовано зв'язок такої конкурентоспроможності із ринковими чинниками, а також розглянуто можливості керівників і власників підприємств у сфері її оцінювання. Зроблено висновок про те, що податкову конкурентоспроможність підприємства можна структурувати, оцінити, моделювати та прогнозувати для забезпечення полівекторного розвитку підприємств. Впливаючи за результатами такого оцінювання на слабкі боки податкової системи суб'єкта підприємницької діяльності, можна зменшувати рівень «розриву» між фактичними її параметрами й максимально можливими. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку повинні полягати в обґрунтуванні методичних підходів до оцінювання податкової конкурентоспроможності підприємства та використання його результатів для забезпечення полівекторного розвитку бізнесу.

Ключові слова: *підприємство, податкова конкурентоспроможність, податкова система, податковий менеджмент, полівекторний розвиток, розвиток.*

ВСТУП

Постановка проблеми. У ринкових умовах господарювання одним із визначальних чинників успішної конкурентної боротьби підприємств на ринку є їхній динамічний полівекторний розвиток. Ця проблема активно обговорюється останнім часом у межах різних наук. У процесі свого розвитку суб'єкти господарювання мають змогу вийти на вищий рівень ведення підприємницької діяльності, збільшити частку ринку, покращити фінансову результативність бізнесу тощо. В умовах конкурентного середовища це також необхідна умова утриматись на ринку взагалі.

Сьогодні теорією і практикою обґрунтовано чимало різноманітних важелів забезпечення полівекторного розвитку підприємств. Разом з тим, більшість напрацювань у цій сфері акцентують увагу на необхідність використання інноваційно-інвестиційних механізмів для якісно-кількісних перетворень у бізнесі. Відтак, за цих умов податкові важелі забезпечення полівекторного розвитку бізнесу стають другорядними й обґрунтованими наукою фрагментарно. Попри те, як свідчить вивчення теорії та практики, вони також дають змогу здобути конкурентні переваги підприємцям в умовах динамічного ринку. Акцентуючи увагу на

впровадження інноваційно-інвестиційних рішень на підприємствах, менеджери та власники не надто схильні аналізувати власну податкову систему, шукати у ній ефективні варіанти рішень, моделювати наслідки їхнього застосування тощо. Навіть більше, зовнішнє податкове середовище бізнесом в Україні найчастіше трактується як реальна щоденна загроза, яка ускладнює ведення підприємницької діяльності. Разом з тим, таке середовище – це також можливості, які для суб'єктів господарської діяльності можуть стати використаними можливостями і у яких їхня податкова система може ідентифікуватись як конкурентоспроможна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у формування і розвиток теоретико-прикладних положень щодо управління податковими процесами підприємств зробило чимало вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких варто виокремити праці І. В. Алєксєєва, Ю. В. Бережної, Т. І. Богославець, М. І. Виклюка, Л. Л. Горшкової, В. В. Гресика, І. А. Дрожжиної, Ю. В. Іванова, К. В. Косицького, А. І. Кривцова, О. Є. Кузьміна, О. Ю. Ліпко, А. В. Ломейка, О. Г. Мельник, С. Г. Міщенка, В. М. Орлової, Т. К. Островенко, Г. В. Ползікової, Ю. М. Полонської, Л. В. Севрюкова, М. М. Фролової та багатьох ін. Основними науковими доробками авторів у цій сфері є обґрунтування сутності понять, які є елементами податкової системи підприємств («податкова безпека», «податкове оптимізування», «податкове адміністрування», «податкове планування», «податковий ризик-менеджмент» тощо), формування рекомендацій щодо податкового планування та прогнозування, розкриття теоретико-прикладних положень адміністрування різних податкових зобов'язань, висвітлення практичних аспектів здійснення податкового обліку тощо. Попри це, низка важливих завдань із зазначеної тематики досі не розв'язана. Зокрема, відсутні комплексні й системні напрацювання щодо розуміння сутності та важливості виокремлення податкової конкурентоспроможності підприємств як окремого поняття податкової системи суб'єкта підприємницької діяльності. Усе це свідчить про актуальність обраної тематики та її важливість для забезпечення полівекторного розвитку бізнесу.

Мета статті. Метою дослідження є обґрунтування необхідності та практичної доцільності ідентифікування як окремого поняття терміну «податкова конкурентоспроможність підприємства», а також розвиток його змістового наповнення.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Огляд й узагальнення літературних джерел дає змогу зробити висновок про те, що в економічних наукових джерелах для характеристики як податкової системи підприємств загалом, так і окремих її елементів використовуються різні поняття. Одним із таких понять є поняття податкової безпеки. Доречно згадати і про те, що поняття «податкова безпека» розглядається також і на рівні держави. Так, у роботі М. І. Виклюка та В. В. Гресика [3, с. 246] податкова безпека підприємств трактується як «…стан податкової системи, який визначає гармонізацію процесу оподаткування та справляння податків за умови ефективного управління ризиками та загрозами, що виникають в податковій сфері, шляхом вжиття необхідних заходів». З позиції Ю. В. Іванова та Ю. В. Бережної [6, с. 9] під цим поняттям слід розуміти «…інтегровану підсистему економічної безпеки, яка впливає на фінансове забезпечення всіх її складових: інноваційно-технологічної, інвестиційної, енергетичної, сировинно-ресурсної, продовольчої, соціальної, експортної, імпортної та міжнародно-інтеграційної безпеки». Ю. М. Полонська [12, с. 282] податкову безпеку підприємства розглядає як «…комплексний захист від факторів зовнішнього та внутрішнього середовища системи податкового планування на підприємстві».

Не вдаючись до виокремлення сильних і слабких боків наведених, як приклад, трактувань поняття «податкова безпека», можна все ж зробити однозначний висновок про те, що його змістом є економічні явища, механізми, події тощо, які узагальнено спрямовані на оптимізування різних податкових ризиків. Разом з тим, такі трактування не дають змогу відобразити зміст поняття, яке б свідчило про відповідність існуючої податкової системи суб'єкта підприємницької діяльності зовнішньому податковому середовищу. Такі ж висновки можна зробити і щодо низки інших понять податкової сфери підприємства, а саме податкового адміністрування, аудиту податкових ризиків, податкової дисципліни, а також понять «податкове планування», «податковий ризик-менеджмент», «податковий контроль» та низки інших.

Заслуговує на увагу вивчення змістового наповнення ще одного, поширеного у літературі, терміну, який доволі часто використовується для характеристики певних аспектів податкової системи підприємств і більшою мірою (аніж поняття «податкова безпека») характеризує її відповідність ринковим можливостям. Таким терміном є податкове оптимізування. Так, у роботі Г. В. Ползікової [11, с. 223] це поняття трактується з позиції мінімізації податкових платежів до бюджету шляхом «…зіставлення варіантів застосування ставок і об'єктів оподаткування». В аналізованому контексті автор пропонує низку основних можливих рішень, зокрема тих, що пов'язані із базою оподаткування та рівнем податкових ставок [11, с. 226]. З позиції К. В. Косицького [7, с. 340] податкове оптимізування – це «…пошук і вибір можливого варіанта здійснення господарських операцій, що забезпечують на основі принципів податкового планування отримання максимального фінансового результату». Взагалі, слід зауважити, що поняття «податкове оптимізування» доволі ґрунтовно розглянуто у літературних джерелах. Узагальнюючи вищенаведене, аналогічно як і у випадку вивчення змісту трактування поняття «податкова безпека», слід зробити висновок, що змістом поняття «податкове оптимізування» є різні механізми та інструменти, спрямовані на мінімізування податкових платежів й ухвалення найкращих варіантів управлінських рішень у цій сфері. Очевидно, що це поняття дотично передбачає врахування зовнішнього податкового середовища та

його сильних і слабких боків. Разом з тим, об'єкт і мета дослідження цього поняття є суттєво іншою.

Доцільно звернути увагу і на те, що в межах міжнародного рейтингу Doing Business також аналізується податкова система, однак на рівні держави. Рейтинг передбачає діагностику таких податкових параметрів, як кількість податкових платежів, загальний рівень т. зв. податкового навантаження на середнє підприємство в країні, а також час, необхідний на сплату податків [5].

Узагальнюючи усе вищенаведене, можна зробити однозначний висновок про відсутність поняття, науково обґрунтований зміст якого свідчив би про відповідність існуючої податкової системи підприємства можливостям зовнішнього податкового середовища. Відтак, як таке поняття пропонується використовувати термін «податкова конкурентоспроможність підприємства».

Огляд й узагальнення літературних джерел, а також проведені власні дослідження дають змогу зробити однозначний висновок про те, що для ефективного використання податкових важелів забезпечення полівекторного розвитку підприємств керівники цих суб'єктів господарювання повинні орієнтуватись у своїй вихідній конкурентній «податковій» позиції. Тільки за таких умов (коли відомий рівень «розриву» між фактичним і можливим станом) доцільно стверджувати про можливість здійснення дієвих заходів у сфері податкового оптимізування, забезпечення податкової безпеки, податкового планування, управління податковими ризиками тощо. Таку вихідну «податкову» позицію якраз і дає змогу виявити податкова конкурентоспроможність підприємства.

Як доведено теорією і практикою, поняття «конкурентоспроможність» є багатовекторним і його використовують у словосполученні із різними економічними категоріями, зокрема, збутом, маркетингом, інноваціями, виробництвом, продукцією, персоналом, сектором, регіоном, країною загалом тощо. Це поняття активно коментується представниками бізнесу, а також в наукових колах. Узагальнено його трактують як позицію одного об'єкта щодо інших, яку можна ідентифікувати шляхом порівняння певних параметрів.

Очевидно, що поняття конкурентоспроможності можна застосувати і до податкової системи підприємства як окремого об'єкта. Можливість формування цих висновків обґрунтовується ще й такими обставинами, що визначені на підставі огляду й узагальнення літературних джерел [2; 4; 9; 10; 15; 16]:

– конкурентоспроможність розглядається щодо різних об'єктів на мікро-, мезо- та макрорівнях (одним з таких об'єктів мікрорівня є податкова система підприємства);

– одна із низки концепцій трактує конкурентоспроможність з позиції поточного місця об'єкта на ринку (податкова конкурентоспроможність підприємства показуватиме поточне місце податкової системи підприємства на ринку);

– конкурентоспроможність пов'язана із просторово-часовими параметрами (податкова конкурентоспроможність аналогічно є визначеною як в часі, так і в просторі);

– конкурентоспроможність може виявлятись тільки на вільному ринку (податкова конкурентоспроможність підприємства аналогічно може ідентифікуватись тільки тоді, коли зовнішнє податкове середовище пропонує вибір – податкові альтернативи);

– конкурентоспроможність товарів і послуг характеризується динамічними параметрами (податкова конкурентоспроможність підприємства аналогічно не є статистичним параметром, адже змінюються можливості зовнішнього податкового середовища).

Для уточнення змісту поняття «податкова конкурентоспроможність підприємства» доцільно звернути увагу на те, що одним із методів визначення конкурентоспроможності загалом є метод, який базується на врахуванні ринкових можливостей. Так, у літературі [1; 4; 9; 10] обґрунтовано, що такий метод передбачає порівняння певного об'єкту за певними параметрами із конкурентним середовищем і його ринковими можливостями. Взагалі, слід наголосити, що не завжди під час діагностування конкурентоспроможності здійснюється порівняння аналізованого об'єкта із певним конкурентом. Відомі та обґрунтовані інші підходи до такого діагностування, які є значно динамічнішими. Так, оцінювання конкурентоспроможності може здійснюватися на основі процесного підходу, з використанням матричної методики чи методу конкурентного маркетингу (методу профілів). Наприклад, як зазначено у роботі Ю. В. Рункова [13], метод конкурентного маркетингу акцентує увагу під час визначення конкурентоспроможності на важливості порівняння певного об'єкту із вимогами споживачів до товару чи до підприємства. Інших подібних прикладів чимало.

Враховуючи вищенаведене, а також з урахуванням обґрунтованих у вітчизняній та іноземній літературі положень щодо визначення сутності і змістового наповнення поняття конкурентоспроможності, податкову конкурентоспроможність підприємства слід трактувати як здатність його податкової системи за певними параметрами відповідати можливостям зовнішнього податкового середовища з урахуванням просторово-часового чинника.

Попри чималий інтерес теоретиків і практиків до проблем оцінювання та підвищення конкурентоспроможності як підприємства загалом, так і його окремих сфер, слід зауважити, що поняття «податкова конкурентоспроможність підприємства» у науковій літературі зустрічається вкрай нечасто та ще й у суперечливому трактуванні. Так, Я. В. Самусевич у своїй праці [14, с. 32-35] вживає поняття «податкова конкуренція», однак чітко не окреслює його межі та розглядає його як «…процес суперництва на різних рівнях державної влади (у складі учасників виділяючи регіони, держави та об'єднання держав) за залучення певного виду ресурсів, що, як наслідок, провокує зміну національних податкових систем» [14, с. 32]. Очевидне, що таке трактування не відповідає обґрунтованому у роботі авторському трактуванню поняття «податкова конкурентоспроможність

підприємства».

Із наведеного трактування поняття «податкова конкурентоспроможність підприємства» можна зробити висновок про те, що його зміст передбачає взаємодію двох сторін (що є необхідним для конкурентоспроможності як такої): податкової системи підприємства та зовнішнього щодо суб'єкта господарювання податкового середовища і його можливостей для бізнесу. Характеризуючи першу сторону, слід зауважити, що податкова система підприємства (подібно до товару) наділена певними т. зв. «податковими» властивостями, які можуть бути параметром порівняння. Для керівництва і власників кожна з таких властивостей – це окремий об'єкт управління. Якщо у традиційному розумінні конкурентоспроможності параметри порівняння ідентифікуються споживачами, ринком, цільовою аудиторією, маркетинговими аспектами, стратегічним чинником тощо, то у випадку податкової конкурентоспроможності підприємства такі параметри повинні бути ідентифіковані можливостями, що представлені у зовнішньому податковому середовищі. Таким чином, для підвищення рівня такої конкурентоспроможності слід шукати не шляхи підвищення привабливості товару для цільової аудиторії (як у випадку продукції), а шляхи підвищення «привабливості» податкової системи підприємства можливостям ринку.

Враховуючи те, що в літературі традиційне поняття конкурентоспроможності пов'язують з товарними, ресурсними чи ринковими чинниками [8, с. 128], можна стверджувати, що податкова конкурентоспроможність підприємства більшою мірою орієнтована саме на ринкові чинники, однак їхній перелік і змістове наповнення значною мірою також визначені підприємством та його особливостями (що є абсолютно мінімальним за умов визначення конкурентоспроможності продукції, коли акцент повністю зроблений на ринок і потреби споживачів). Мова йде про те, що у випадку оцінювання податкової конкурентоспроможності суб'єкта підприємництва на вищих щаблях відповідних алгоритмів буде етап ідентифікування параметрів податкової системи підприємства з урахуванням особливостей функціонування суб'єктів господарювання цієї сфери (наприклад, обов'язкові законодавчі обмеження щодо окремих форм підприємництва, використання тих чи інших методів амортизації тощо), а не етап ідентифікування можливостей зовнішнього податкового середовища (іншими словами, такі можливості ідентифікуватимуться за ідентифікованими параметрами податкової системи суб'єкта підприємницької діяльності).

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

За результатами дослідження податкову конкурентоспроможність підприємства запропоновано трактувати як здатність його податкової системи за певними параметрами відповідати можливостям зовнішнього податкового середовища з урахуванням просторово-часового чинника. Розвиток змістового наповнення цього поняття дає змогу розв'язати низку науково-термінологічних проблем сфери управління податковими процесами та забезпечити полівекторний розвиток бізнесу.

На підставі вищенаведеного можна зробити висновок, що податкову конкурентоспроможність підприємства можна структурувати, оцінити, моделювати та прогнозувати для забезпечення полівекторного розвитку підприємств. Впливаючи за результатами такого оцінювання на слабкі боки податкової системи суб'єкта підприємницької діяльності, можна зменшувати рівень «розриву» між фактичними її параметрами й максимально можливими.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку повинні полягати в обґрунтуванні методичних підходів до оцінювання податкової конкурентоспроможності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апатова Н. В. Институциональные аспекты конкурентоспособности / Н. В. Апатова // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – Вип. 21. – С. 154-160.

2. Бабкина Т. Н. Обзор теоретических представлений по формализации понятий конкурентоспособности предприятия и выпускаемой предприятием продукции / Т. Н. Бибкина // Вестник Удмуртского университета. Серия экономика и право. – 2009. – №2-2. – С. 12-18.

3. Виклюк М. І. Податкова безпека: дуалістичність економічної природи трактування змісту основних характеристик / М. І. Виклюк, В. В. Гресик // Інноваційна економіка. – 2013. – №5. – С. 242-246.

4. Воронкова А. Е. Управлінські рішення в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства: організаційний аспект: [монографія] / А. Е. Воронкова, Н. Г. Калюжна, В. І. Отенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 512 с.

5. Эксперт назвала главные проблемы налоговой системы Украины / Ура-Информ [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. – Режим доступу: http://ura-inform.com/ru/economics/2015/12/02/ekspert-nazvala-glavnye-problemy-nalogovoj-sistemy-ukrainy (дата звернення 03.02.2016 р.).

6. Іванов Ю. Б. Податкова безпека: сутність та умови забезпечення / Ю. Б. Іванов, Ю. В. Бережна // Економіка розвитку. – 2010. – № 2(54). – С. 9-11.

7. Косицький К. В. Підхід до організації ефективного податкового менеджменту промислового холдингу / К. В. Косицький // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. – №2 (66). – С. 337-342.

8. Космина О. М. Конкурентоспроможність і конкурентні переваги підприємства в сучасних ринкових

умовах / О. М. Космина // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(2). – С. 125-131.

9. Мельник О. Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: [монографія] / О. Г. Мельник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 344 с.

10. Піддубна Л. І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: [монографія] / Л. І. Піддубна. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 368 с.

11. Ползікова Г. В. Методи та інструменти податкової оптимізації / Г. В. Ползікова // Економічний простір. – 2015. – №93. – С. 221-229.

12. Полонська Ю. М. Організаційне забезпечення системи підтримки прийняття управлінських рішень у податковому плануванні за критерієм податкової безпеки / Ю. М. Полонська // Комунальне господарство міст. – 2011. – № 100. – С. 277-284.

13. Рунков Ю. В. Методы оценки конкурентоспособности организации [Електронний ресурс] / Ю. В. Рунков. – Режим доступу: http://www.bntu.by/news/67-conference-mido/3293-2015-12-02-09-46-56.html.

14. Самусевич Я. В. Розвиток науково-методичних підходів до розуміння сутності податкової конкуренції / Я. В. Самусевич // Вісник Української академії банківської справи. – 2013. – №2 (35). – С. 32-35.

15. Kuzmin O. Y. Integral evaluation of company employees' competence system / O. Y. Kuzmin, I. B. Oleksiv, G. V. Mykhailyak // Actual Problems of Economics. – 2014. – №5. – С. 506-513.

16. Melnyk O. G. Anticipatory enterprise management based on weak signals / O. G. Melnyk, M. Y. Adamiv // Actual Problems of Economics. – 2013. – № 1 (139). – С. 32-41.

Дидык Андрей Николаевич

НАЛОГОВАЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ В СИСТЕМЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИХ ПОЛИКРИТЕРИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Актуальность исследования обусловлена тем, что внешняя налоговая среда бизнесом в Украине чаще всего трактуется как реальная ежедневная угроза, которая усложняет ведение предпринимательской деятельности. Вместе с тем, такая среда – это также возможности, которые для субъектов хозяйственной деятельности могут стать использованными возможностями и в которых их налоговая система может идентифицироваться как конкурентоспособная. Цель статьи заключается в обосновании необходимости и практической целесообразности идентификации как отдельного понятия термина «налоговая конкурентоспособность предприятия», а также развитие его содержательного наполнения. Рассмотрены основные понятия, характеризующие различные элементы налоговой системы предприятия. Доказано отсутствие понятия, научно обоснованное содержание которого свидетельствовало бы о соответствии существующей налоговой системы субъекта хозяйствования возможностям внешней налоговой среды. Следовательно, как такое понятие рекомендовано использовать термин «налоговая конкурентоспособность предприятия», под которым предложено понимать способность его налоговой системы по определенным параметрам соответствовать возможностям внешней налоговой среды с учетом пространственно-временного фактора. Выделены предпосылки целесообразности теоретико-прикладного использования понятия «налоговая конкурентоспособность предприятия». Обоснована связь такой конкурентоспособности с рыночными факторами, а также рассмотрены возможности руководителей и владельцев предприятий в сфере ее оценки. Сделан вывод о том, что налоговую конкурентоспособность предприятия можно структурировать, оценивать, моделировать и прогнозировать для обеспечения поливекторного развития предприятий. Воздействуя по результатам такого оценивания на слабые стороны налоговой системы субъекта предпринимательской деятельности, можно уменьшать уровень «разрыва» между фактическими ее параметрами и максимально возможными. Перспективы дальнейших исследований в этом направлении должны заключаться в обосновании методических подходов к оценке налоговой конкурентоспособности предприятия и использования ее результатов для обеспечения поливекторного развития бизнеса.

Ключевые слова: *предприятие, налоговая конкурентоспособность, налоговая система, налоговый менеджмент, поливекторное развитие, развитие.*

Didyk A.

TAX COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES IN THE SYSTEM OF PROVIDING THEIR MULTI-CRITERIA DEVELOPMENT

Relevance of the study is determined by the fact that the external tax business environment in Ukraine is often interpreted as a real daily threat complicating business conduct. However, this environment is also the opportunity of used possibility for business entities where their tax system can be identified as competitive one. The purpose of the article is to substantiate the need and practical feasibility of identifying `tax competitiveness` as a separate concept and the development of its semantic content. It considers basic terms characterizing different elements of the enterprise's tax system; proves the absence of the concept, science-based content of which would testify to the conformity of the existing business entity tax system and the capabilities of external tax environment. Therefore, it is recommended to use 'enterprise's tax competitiveness' as such a term, which offers to consider the capability of its tax system to conform to the possibilities of the external tax environment according to certain parameters based on spatiotemporal factor. The article determines preconditions to the feasibility of theoretical and applied use of the term 'tax competitiveness'; substantiates

the connection of such a competitiveness with market factors as well as reviews the possibilities of managers and owners in its assessment. It provides the conclusion that the enterprise's tax competitiveness can be structured, assessed, modeled and predicted for providing its multi-vector development. Influencing weak sides of the tax system of business entity based on the results of such an assessment, it is possible reduce the level of the "gap" between actual and its maximum possible options. Prospects for further research in this area should lie on methodological approaches to the assessment of enterprise's tax competitiveness and use of corresponding results for providing multi-vector business development.

Keywords: *enterprise, tax competitiveness, the tax system, tax management, multi-vector development, development.*

Одержано 09.02.2016 р.

UDC 657.631

Nesterova Svitlana,
Candidate of economic sciences,
associate professor, assistant professor of finance sub-department,
Mukachevo State University

ANALYSIS OF THE METHODOLOGY FOR CALCULATING THE GROSS PROFIT IN THE FORMS OF FINANCIAL STATEMENTS

The problem of the semantic load of the financial statements used by analysts to assess adequately the financial condition of the enterprise as a whole and the performance of operations, in particular has been considered in the article. That is why the methods, techniques and indicators used in the financial analysis should meet the requirement of expediency. Spending resources on analytical techniques, which do not bear practical use, is an inefficient use of time. The purpose of the article is to analyze the economic interpretation of the category of "gross profit" and to justify the need to change its calculation methodology in order to obtain analytical content. Despite its apparent simplicity, the gross profit is very ambiguous economic category. As a measure of interim operating efficiency, it takes a fuzzy position in the hierarchy of other types of financial results. Systematizing the definition of gross profit from scientific publications, academic literature and regulatory documents, difference in the procedure for calculating this indicator has been noted, which leads to the loss of their analytical sense. As a result of the research findings it has been concluded that it is necessary to bring the procedure of calculation the gross profit to margin calculation methodology of income, which is actively used in the analysis of the relationship of production costs, output and financial results (CVP-analysis). CVP-analysis is a powerful tool for planning costs and pricing policy of the company, but its use based on forms of financial reporting is limited due to non-compliance of accounting standards with analysis needs. Now the identification of gross profit with margin is not possible due to the inclusion of the gross margin value of depreciation charges in the algorithm for calculating, despite the fact that these costs do not depend on the production volume, that is, the majority of symptoms should be referred to the so-called fixed costs, which are excluded from the calculation of the profit margin. In this case, calculation of gross margin and its reflection in a separate line in the financial statements loses analytical sense. It is necessary to review the procedure for calculating gross profit for the purpose of entry into the contextual load. Further research will be aimed at addressing the substantial differences in the definition of the key concepts of financial analysis with the aim of harmonizing financial reporting forms.

Keywords: *gross profit, contribution margin, financial reporting, operations, costs, financial results.*

INTRODUCTION

Financial analysis is the set of tools that allows making effective management decisions aimed at ensuring long-term successful operation of the enterprise in a changing economic environment. That is why the methods, techniques and indicators used in the analysis must meet the requirement of expediency. Spending resources on analytical techniques, which do not bear practical use is an inefficient use of time. In this sense, the information base and its use in analytical work should be understood by the overwhelming majority of users and be the most meaningful. NP (S) BU 1 «General Requirements for Financial Reporting», according to which «financial statements should contain only relevant information that affects decision-making by users ...» [1] declares this postulate. However, some indicators of financial statements do not meet the relevant requirements fully. Gross profit is considered one of such indicators - a part of the report on the financial results (statement of comprehensive income).

Analysis of studies and publications. Question of definition of profit is actively discussed among representatives of national and foreign schools of financial analysis. Fundamental works of A. Babo, A. Marshall, K.Marx highlight the essence of this overarching economic category. In the works of Russian scientists of I.O. Blanc, F. F. Butynets', V. O. Metz, V. M. Oparin its types are